

Az egyetemi dokumentumok hasznosulása, terjesztése

Kun Szabó Tiborné

A Veszprémi Vegyipari Egyetem oktatói, kutatói — a tudományos élet más területein dolgozókhöz hasonlóan — mindig nagy súlyt fektettek arra, hogy eredményeiket szakkiadványokban (folyóiratokban, könyvekben) is megjelentessék, publikálják. Ezek hagyományos terjesztési csatornáit jól működnek, ellentétben az egyetemünkön megjelenő, az ún. szürke irodalom kategóriájába tartozó munkák hozzáférhetőségével.

Az angol nyelvhasználatban szürke irodalomnak a kereskedelmi forgalomba nem kerülő kiadványokat nevezik, de tágabb értelemben ide sorolhatók a szűk publicitású dokumentumok is, meg azok, amelyeknek a terjesztése nincs jól megszervezve, vagy tartalmi, formai szempontból nem kielégítő minőségűek.

Mi a helyzet a veszprémi egyetem kiadványaival?

Szakmai szempontból konferenciákon, szimpóziumokon, kongresszusokon elhangzott előadások jelentik mindig a legfrissebb információt, ugyanakkor ezekhez lehet a legnehezebben hozzáférni. Többségük megjelenik könyv alakban, illetve folyóiratcikk formájában, de az előadások egy részét csak az adott konferenciát szervező intézmény saját kiadványa tartalmazza.

A Veszprémi Vegyipari Egyetemen már hagyományai vannak a szakmai tanácskozákos rendezésének. Hogy csak néhány példát említsek: 1978-ban a Magyar Kémikusok Egyesületével együtt rendezett *Symposium on rhodium in homogeneous catalysis* című konferencia, melynek előadásai egyetemi kiadványként jelentek meg. Szintén a Magyar Kémikusok Egyesületével, valamint a Veszprémi Akadémiai Bizottság közreműködésével rendezte meg az egyetem 1983-ban Veszprémben a *Symposium on thermodynamics of liquid mixture* konferenciát, és adta ki az előadások gyűjteményét. Az Analitikai Kémia Tanszék Balatonszéplakon 1986-ban szervezett szimpóziumot *5th Symposium on ion Exchange* címmel. Az itt elhangzott előadások is saját kiadványként állnak az érdeklődők rendelkezésére. A Társadalomtudományi Tanszék közreműködésével került sor 1988-ban egy nemzetközi tudományos öszejövetelre Veszprémben *A szocializmus építésének időszerű elméleti kérdései* címmel. Az itt elhangzott előadások válogatott és szerkesztett anyagát magyar nyelven, valamint a teljes előadásszövegeket orosz nyelven a tanszék saját kiadványában, a *Társadalomtudományi Írásokban* jelentette meg.

A felsorolt konferencia-kiadványok kereskedelmi forgalomba nem kerültek. Könyvtári feldolgozásuk megtörtént, leírásuk megtalálható az egyetemi könyvtár katalógusában. Tájékoztató róluk a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* is. A felsorolt kémiai szimpóziumok a *Könyvek bibliográfiájában* szerepelnek. A Társadalomtudományi Írások

pedig az *Időszaki Kiadványok Repertóriumában*. A kémiai tárgyú konferencia-kiadványok szakmai értékét mutatja az a tény, hogy ezeket a Chemical Abstracts is referálta. A felsorolt kiadványokat a konferenciák résztvevői természetesen megkapták, a veszprémi egyetemi könyvtár terjesztette őket 130 cserepartnere körében. Egyéb érdeklődők akkor juthattak hozzá, ha levélben vagy személyesen fordultak a könyvtárhoz, vagy a rendező tanszékhez. Ezek a kiadványok információtartalmuk, szakmai színvonaluk miatt szélesebb körű nyilvánosságot is megérdemelték volna.

A Veszprémi Vegyipari Egyetemen évente több, mint 100 kutatási jelentés készül iparvállalatok megbízásai alapján. Témájukat tekintve felölelik az egyetemen művelt valamennyi szakterületet (vegyipar, gépipar, vállalatgazdaság, stb.). A kutatómunkáról elkészült dokumentumot az alkotó tanszék vagy intézet maga őrzi, központi bibliográfiai nyilvántartás nem készül róluk. Ebből következően ezekhez a hozzáférés sajnos igen korlátozott. Amit bizonyos esetekben az indokol, hogy olyan eredményeket tartalmazhatnak, amit az alkotók esetleg nem szeretnének idő előtt nyilvánosságra hozni. Ebből a nagy információ-tartalmú irodalomból abban az esetben válik csak mindenki által hozzáférhető, nyilvános publikáció, ha az egyetem a vállalattal kötött kutatási szerződésben előre megállapodik abban, hogy a kérdéses jelentés majdani közös folyóiratcikk, könyv, szabadalom stb. alapját képezi.

Az egyetemen készülő, vagy az egyetem kutatója, oktatója által készített kandidátusi és akadémiai doktori disszertációk hozzáférhetősége jónak mondható. Ezekből egy-egy példányt vagy maga a dolgozat készítője, vagy a Magyar Tudományos Akadémia a központi könyvtár rendelkezésére bocsát, ahol bibliográfiai feldolgozásuk megtörténik, így bárki számára hozzáférhetővé válnak helybenolvasás formájában.

A könyvtár gyűjti és feldolgozza az egyetemen készült szakdolgozatokat, diplomamunkákat és műszaki (egyetemi) doktori értekezéseket is. Az utóbbiak bekerülnek az évenként megjelenő *A magyar műszaki egyetemeken elfogadott doktori disszertációk jegyzéke*-be. Az állomány védelme érdekében ezek a dolgozatok is csak helyben tanulmányozhatók.

1988-ban a Veszprémi Vegyipari Egyetemen 65 kézirat készült el oktatási segédletként. Ezek kizárólag a VVE hallgatói számára készülnek, és terjesztésük is csak ebben a körben történik, az egyetem hallgatói dotált áron vásárolhatják meg őket. Külső érdeklődő csak esetenként, kivételesen vásárolhatja meg. Helybenolvasás vagy kölcsönzés formájában az egyetemi könyvtárban hozzáférhetők, ahol a katalógusok tájékoztatnak róluk. Megjelenésük idején szakmai tartalmuk korszerű, néhány év alatt azonban elavulnak, felfrissítésre szorulnak. Ekkor új kiadásuk jelenik meg.

Az OMIKK Veszprémi Fordító Irodája, amely 1988-ban 175 fordítót foglalkoztatott, szintén a központi könyvtár keretein belül működik. A közreműködésével készült fordítások 1 példánya az OMIKK Fordításnyilvántartáshoz kerül, ha az közhasznú információkat tartalmaz (szabadalom, szabvány, folyóiratcikk stb.). Ez a tevékenység évi mintegy 1500 db. fordítással gyarapítja az OMIKK állományát, ahol a bibliográfiai feldolgozás és nyilvántartás történik. A *Szakirodalmi Tájékoztatókban* havonta témakörönként közlik az éppen elkészült fordítások bibliográfiai leírását és kívánságra fordításmásolatot küldenek a megrendelőnek.

Az egyetem életével foglalkozó kiadványok is a "szürke irodalom" kategóriájába tartoznak. 1957 óta évente jelenik meg a *Veszprémi Vegyipari Egyetem Értesítője*, amely az intézetekre, tanszékekre, igazgatási egységekre vonatkozó fontosabb adatokat, valamint a tudományos munkában elért eredmények rövid összefoglalását tartalmazza egy tanévre vonatkozóan.

A *Veszprémi Vegyipari Egyetem Jubileumi Évkönyve* 1974-ben jelent meg fennállásának 25. évfordulójára, és az egyetem építésével, szervezetének fejlődésével, tudományos tevékenységével, oktató-nevelő munkájával foglalkozik.

Az egyetem volt hallgatóiról ad részletes tájékoztatást a *Veszprémi Vegyipari Egyetemen végzetek név- és címjegyzéke*, amely első alkalommal 1973-ban jelent meg a 25 éves jubileum alkalmából. Ezt követte 1980-ban — a 30 éves évforduló tiszteletére — a második kiadás. A legfrissebb 1989-es összeállítás a közelgő 40 éves jubileumhoz kapcsolódik. Ez tartalmazza az 1952 és 1988 között végzetek teljes névsorát, lakcímét és munkahelyét. (Az utóbbi két adat természetesen csak akkor szerepel, ha az összeállítók előtt ismert.) Ezeket a kiadványokat a volt hallgatók ajándékként kapják meg, megkönnyítendő a személyes kapcsolatok kialakítását, a régi kapcsolatok felelevenítését. Ápolják az egyetemi szellemet és összetartó erőt jelentenek a mindenkori hallgatók között. Ugyanakkor hasznos segédeszközei a helytörténeti, tudománytörténeti, szociológiai kutatásoknak. A könyvtár csereanyagként is használja a fenti kiadványokat, hozzájutva így más egyetemek, főiskolák hasonló jellegű kiadványaihoz.

Két érdekes, különleges kiadványt kell még megemlíteni. Első ízben 1956-ban, majd 1963-ban, az akkor végzett hallgatók gondozásában jelent meg a *Kémcsőkefe* című, "sokévenként megjelenő évkönyv", amit vezetőjében "humor organumnak" nevez a szerkesztőség. Több mint 20 év kihagyás után most terveznek egy hasonló stílusú kiadványt *Fejtermék* címmel. Ezek az egyetemi élet fonákságait bemutató dokumentumok szintén a kivételekhez tartoznak, csak csekély térítés ellenében juthatnak hozzá az érdeklődők.

Az utóbbi évek terméke egy *A Veszprémi Vegyipari Egyetem oktatóinak tudományos munkássága* c. bibliográfia. Az első, már megjelent rész az 1949 és 1969 között megjelent tudományos publikációkat rendszerezi, tanszékenként és típusonként csoportosítva közli az írásokat. Ingyenes terjesztése a benne szereplő szerzők között történt, valamint cseredokumentumként is jó szolgálatot tesz.

A központi könyvtár saját munkájának, állományának megismertetése céljából időről-időre prospektust állít össze szolgáltatásairól, azok tartalmi leírásaival, árainak közlésével.

1977 után másodszer 1988-ban jelent meg az *Állományjegyzék a könyvtár természetudományi, műszaki és gazdasági folyóiratairól*, a teljes állomány adataival. Minden év elején megjelenik az arra az évre megrendelt folyóiratok jegyzéke, az igénylő egység, a kiadó ország, és az ár pontos közlésével. Ezeket a kiadványokat a könyvtár eljuttatja az egyetem összes egységéhez és külső igénybevevőikhez is.

A felsorolt egyetemi kiadványok tartalmi értéke különböző. Némelyek, mint pl. a konferencia-anyagok igen magas szakmai színvonalat képviselnek, és ezért a bel- és külföldi szakmai közösség egésze számára fontosak. Mások csak szűkebb kör érdeklődésére számíthatnak. De közös bennük az, hogy egyik sem jut el minden lehetséges érdeklődőhöz.

Az egyetemen létrejövő sűrű irodalomról szóló tájékoztatás, a terjesztés, a hasznosulás elősegítése elsősorban az egyetemi könyvtárra hárul. E dokumentumok hozzáférhetőségének jelentős javulása akkor várható, ha az egyetemi könyvtár katalógusai online módon, a nyilvános adatátviteli hálózatokon keresztül lesznek hozzáférhetőek. Minden könyvtár olvasója azonnal kapcsolhatóba léphet tőle távoli állományok katalógusaival, és az eredeti dokumentumot gyorsan, akár telefaxon is, megkaphatja.

Ez az elképzelés beleillik az IFLA által 1974-ben megfogalmazott UAP (Universal Availability of Publication) programba, melynek célja, hogy minden leírt információ bárki számára hozzáférhető legyen.

A Könyvtári Levelező/lap

a könyvtárosközösség
üzenőfüzete.

Ha baj éri, ha gondja van,
ha kérdezni szeretne valamit...
Írjon a

Könyvtári Levelező/lapnak!

Ha öröm éri, ha sikere van,
ha véleményt szeretne
nyilvánítani...

Írjon a

Könyvtári Levelező/lapnak!

A Könyvtári Levelező/lap
az összetartozás, a szakmai
érdekvédelem segítője.

Beszélgünk nyíltan,
beszélgünk röviden!
Legyen munkatársunk,
legyen előfizetőnk!

Címünk:

Országos Széchényi Könyvtár
Könyvtártudományi és Módszertani
Központ

Bp. I., Budavári Palota, F épület
Írányítószám: 1827